

ANADOLU ÜNİVERSİTESİNDE İŞLETMECİLİK ÖĞRETİM VE EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Prof. Dr. İnal Cem AŞKUN

Anadolu Üniversitesi 1988-1989 öğretim yılına 30 yılı geride bırakmış bir yüksek öğretim kurumu olarak girmiştir. Üniversiteye böyle bir tarih çizgisi kazandıran ilk kurum, 1958 yılında, gece öğretim yapmak üzere kurulan **Eskişehir Yüksek İktisat ve Ticaret Okuludur**. 1958-1959 öğretim yılında bu dalda çalışma gösteren kurum, 1959'da akademi olmuş ve 1959-1960 öğretim yılına **Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi** olarak başlamıştır. O tarihten günümüze kadar görülen büyük kurumsal gelişme içinde, öğretim ve eğitim alanı bakımından önem verilen disiplinlerin başında **İŞLETMECİLİK** gelmiştir. Öyleki, bugün örgün ve yaygın öğrenim türünde olmak üzere, yapısında bölüm örgütlemesiyle Türkiye'de işletmecilik öğretim ve eğitimine en geniş yeri Anadolu Üniversitesi vermiş bulunmaktadır. Örgün türde ve fakülte düzeyinde Eskişehir, Kütahya, Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin, yaygın olarak da Açık Öğretim Fakültesinin işletme bölümlerinde dört yıllık programlarla işletmecilik lisans öğretim ve eğitimi yapılmaktadır.

(*) Açıköğretim Fakültesi Öğretim Üyesi

Hangi disiplin ya da ana bilim dalı olursa olsun, bir öğretim, eğitim ve araştırma alanının yüksek öğretim kurumları içindeki gelişme yönünü, amaç, politika ile yöntemlerini lisans düzeyindeki programların durumu belirler. Yüksek lisans ve doktora programlarının başarısı büyük çapta lisans öğretim ve eğitiminin niteliğine (kalitesine) bağlıdır.

Tarihsel açıdan bakıldığında, bugün Anadolu Üniversitesinde üçü örgün biri yaygın olmak üzere, dört ayrı fakültede yürütülen işletmecilik öğretim ve eğitimi, lisans, doktora düzeylerinde Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi yapısında geliştirilmiştir. Bundan onbeş yıl önce Cumhuriyetimizin 50. Yılı dolayısıyla yayımlanan Eskişehir İ.T.İ. Akademisi Dergisi Özel Sayısında yer alan, «TÜRKİYE'DE İŞLETMECİLİK ÖĞRETİMİ VE ESKİŞEHİR İKTİSADİ VE TİCARİ İLİMLER AKADEMİSİNDEKİ GELİŞMELER» adlı çalışmamızda Akademinin işletmecilik öğretim ve eğitimine ilişkin olarak tarafımızdan aşağıdaki değerlendirme yapılmıştır (1):

« İlk mezunlarını 1962 yılında veren Eskişehir İ.T.İ. Akademisinin bunu izleyen on yıl içinde üç ders programı değişikliğine gitmesi ve bu arada öğretim sisteminde de yıl düzenini bırakıp, dönen sistemine geçmesi, Türkiye'de bu tür okulların çoğunluğunda sürdürülen ve üç ya da dördüncü sınıflarda yapılan geleneksel bölüm veya şube ayırımını Birinci Sınıftan başlatarak, genel bir iktisadi ve ticari bilimler kültürü vermekten uzaklaşıp, öğrencilerini bu alanda mesleki uzmanlık kültürü ile desteklemek isteyişi, Türkiye koşullarında kolay kolay her yüksek öğretim kurumunun girişmeyeceği ileri atılımlar olarak göze çarpmıştır. Eskişehir İ.T.İ. Akademisinin on yılda üç ders programı değişikliğine gitmesinde izlediği yol incelense, özellikle işletmecilik alanında Türkiye'nin bu alanda geçirdiği gelişmeleri de görmek mümkündür. İlk mezunlarını muhasebeye ağırlık veren bir genel işletmecilik kültürü ile iş hayatına gönderen Eskişehir İ.T.İ. Akademisinin 1963 yılında genel işletmecilik disiplinlerine **Sevk ve İdare**, türsel işletmecilik disiplinlerine de **Finansman** dersiyile attığı adım, sonraki gelişmelerin en önemli temelini oluşturmuştur. Türkiye'de aşağı yukarı bu dönemde başlayan fonksiyonel işletmecilik

(1) Ayrıntılı bilgi için bkz.: ESKİŞEHİR İTİA-Dergisi, Özel Sayı Ekim 1973, s.53-57

kültürüne ilginin özellikle 1968 yılından sonra hızlandığının en belirgin kanıtı, İstanbul Üniversitesinde yeni bir fakülte olarak İşletme Fakültesinin öğretime başlamasıdır. Türkiye’de fonksiyonel işletmecilik kültüründeki söz konusu gelişme karşısında Eskişehir İ.T.İ. Akademisi de ders programını hemen 1971’de değiştirmiş, sanki bu gelişmenin hıs göstergesi olurcasına, ders programında işletmecilik disiplinlerinin hepsine çok sayıda derslerle girmiştir. Böyle bir atılımla kendisine cesaret veren en önemli etken de Akademinin kendi öğretim üyesi kadrosunun yetişmiş olması ve dışarıdan ek görevle gelen öğretim üyelerine fazla bağlı kalmadan öğretim politikasını düzenleyip, derslerini yürütebilecek duruma gelmesidir. »

Eskişehir İ.T.İ. Akademisinden Anadolu Üniversitesine kadar uzanan gelişim çizgisinde, işletmecilik öğretim ve eğitiminin geçirdiği değişimleri açık olarak görmek için öncelikle 1960-1982 arasında yürürlükte olan ve İşletme-Muhasebe Bölümünde uygulanan ders programlarını vermeyi uygun görmekteyiz.

ESKİŞEHİR İ.T.İ.A. DERS PROGRAMLARI

1960-1961 1961-1962 1962-1963 Öğretim yıllarında uygulanan İşletme-Muhasebe Ders Programı :

I. SINIF :

UMUMİ İKTİSAT
İKTİSADİ COĞRAFYA
İKTİSAT TARİHİ
UMUMİ İŞLETME İKTİSADİ
MAL BİLGİSİ VE TEKNOLOJİ
UMUMİ MUHASEBE
HUKUKUN UMUMİ ESASLARI VE MEDENİ HUKUK
UMUMİ MATEMATİK
TİCARİ HESAP

II. SINIF :

UMUMİ İKTİSAT
UMUMİ İŞLETME İKTİSADİ
ÖZEL İŞLETME İKTİSADİ

- a— Pazarlama
- b— Beşeri Múnasebetler

ENVANTER VE BİLANÇO
İHTİSAS MUHASEBELERİ
ŞİRKETLER MUHASEBESİ
AMME MALİYESİ

- a— Amme Maliyesine Giriş
- b— Vergi ve Vengi prensip ve sistemleri
- c— Amme Kredisi

ANAYASA HUKUK U
BORÇLAR HUKUKU
MALİ MATEMATİK
İSTATİSTİK

III. SINIF :

PARA KREDİ
BEYNELMİLEL İKTİSADİ MÜNASEBETLER
EKONOMİ POLİTİKASI
İKTİSADİ SİSTEMLER
ÖZEL İŞLETME İKTİSADİ

- a— Finansman
- b— Sigorta İşletmeciliği
- c— Múnakalat İşletmeciliği

REVİZYON VE KONTROL
BİLANÇO NAZARİYETİ VE TAHLİLLERİ
AMME MALİYESİ

- a— Bütçe

MALİYE HUKUKU
İDARE HUKUKU
KARA TİCARET HUKUKU
İŞ HUKUKU VE SOSYAL POLİTİKA
İSTATİSTİK
SİGORTA MATEMATİĞİ

IV. SINIF :

İKTİSADİ DOKTRİNLER
İKTİSADİ ANALİZ
KOOPERATİFÇİLİK
TURİZM EKONOMİSİ
ZİRAAT İKTİSADI
ÖZEL İŞLETME İKTİSADI

a— Banka İşletmeciliği

MALİYET MASRAFLARI TEORİLERİ
MUHASEBE SİSTEMLERİ VE HESAP PLANLARI
SANAYİ MUHASEBESİ VE MALİYET MUHASEBESİ
MALİYE HUKUKU
DENİZ TİCARET HUKUKU

1963-1964 1964-1965 1965-1966 1966-1967 ve 1967-1968 öğretim yıllarındaki DERS PROGRAMI

I. SINIF :

İKTİSAT
İKTİSADİ COĞRAFYA
İŞLETME EKONOMİSİ
TEKNOLOJİ (MAL BİLGİSİ)
MUHASEBE
GENEL MATEMATİK
SOSYOLOJİ
HUKUK BAŞLANGICI
MEDENİ HUKUK
TİCARİ MATEMATİK
YABANCI DİL

II. SINIF :

İKTİSAT
MALİYE İLMİ
İŞLETME EKONOMİSİ
ŞİRKETLER MUHASEBESİ
ENVANTER-BİLANÇO
İSTATİSTİK

MALİ MATEMATİK
ANAYASA/İDARE HUKUKU
KOOPERATİFÇİLİK
BORÇLAR HUKUKU

III. SINIF :

PARA-KREDİ
MALİYE İLMİ
MALİ HUKUK
BİLANÇO TAHLİLLERİ
İSTATİSTİK
TİCARET HUKUKU
İŞ HUKUKU
BEYNELMİNEL İKTİSADİ MÜNASEBETLER
ÖZEL İŞLETME EKONOMİSİ

- a— Sigortacılık
- b— Finansman
- c— Endüstride Hesap İşleri

SANAYİ VE MALİYET MUHASEBESİ

IV. SINIF :

İKTİSADİ ANALİZ
EKONOMETRİ
TİCARET HUKUKU
SEVK VE İDARE
MALİ HUKUK
ÖZEL İŞLETME EKONOMİSİ
KONTROL VE REVİZYON
İHTİSAS MUHASEBESİ
MUHASEBE SİSTEMLERİ VE HESAP PLANLARI
İNKILAP TARİHİ

1971-1972 Öğretim Yılında Uygulanan Ders Programı

I. SINIF :

MUHASEBE I
İŞLETME I
İŞLETME II

SOSYOLOJİ-PSİKOLOJİ
İKTİSAT I
İKTİSAT II
HUKUK I
HUKUK II
TİCARET MATEMATİĞİ
GENEL MATEMATİK I
KOMPOZİSYON

II. SINIF :

YÖNETİM VE ORGANİZASYON
İŞLETME FİNANSMANI
MUHASEBE II
MUHASEBE III
MUHASEBE IV
KAMU MALİYESİ
TİCARET HUKUKU I
TİCARET HUKUKU II
GENEL MATEMATİK II
İSTATİSTİK I

III. SINIF :

PAZARLAMA
ÜRETİM
PERSONEL YÖNETİMİ
MALİYET MUHASEBESİ
AKTİFİN İNCELENMESİ
YÖNETİM MUHASEBESİ I
PASİFİN İNCELENMESİ
MALİYET MUHASEBESİ TATBİKATI
PARA
ULUSLARARASI İKTİSAT
VERGİ HUKUKU I
İŞ HUKUKU I
SOSYAL POLİTİKA VE İŞ HUKUKU II
MALİ MATEMATİK
KALİTE KONTROLÜ
İSTATİSTİK II

IV. SINIF :

MUHASEBE SİSTEMLERİ VE ORGANİZASYONU
YÖNETİM MUHASEBESİ II
MUHASEBE DNETİMİ
MALİ RAPORLAR ANALİZİ
PAZARLAMA ARAŞTIRMASI
YÖNETİM EKONOMİSİ
BEŞERİ MÜNASEBETLER
ENDÜSTRİDE HESAP İŞLERİ (Seçimlik)
PLAN, İÇ ORGANİZASYON, PROJE DEĞERLEMESİ
İŞLETME POLİTİKASI
BANKACILIK VE SİGORTACILIK (Seçimlik)
TURİZM-NAKLİYE-YAPI İŞLERİ MUHASEBESİ (Seçimlik)
İKTİSAT VE MALİYE POLİTİKASI (Seçimlik)
İKTİSADİ SİSTEMLER (Seçimlik)
TÜRKİYE EKONOMİSİ
VERGİ HUKUKU II
DEVLET BÜTÇESİ (Seçimlik)
İCRA İFLAS (Seçimlik)
TİCARİ CEZA HUKUKU (Seçimlik)
HAREKET ARAŞTIRMASI
KAMU YÖNETİMİ (Seçimlik)
KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ

— Tüm sınıflarda dersler, 1. ve 2. Dönemlere bölünerek verilmiştir.
1972-1973 Öğretim Yılında Uygulamaya Konulan Ders Programı

I. SINIF :

MUHASEBEYE GİRİŞ
İŞLETMECİLİK BİLGİSİ
SOSYOLOJİ
İKTİSAT I
İKTİSAT II
HUKUK I
HUKUK II
MATEMATİK (Hazırlık)
GENEL MATEMATİK I
BİLİMSEL ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ (Hazırlık)

II. SINIF :

YÖNETİM VE ORGANİZASYON
MUHASEBE I
MUHASEBE II
İKTİSADİ DÜŞÜNCELER
TİCARET HUKUKU I
TİCARET HUKUKU II
GENEL MATEMATİK II
MALİ MATEMATİK
İSTATİSTİK I

III. SINIF :

PAZARLAMA YÖNETİMİ
ÜRETİM YÖNETİMİ
İŞLETME FİNANSMANI
PERSONEL YÖNETİMİ
MALİYET MUHASEBESİ
YÖNETİM MUHASEBESİ
ULUSLARARASI EKONOMİK İLİŞKİLER
VERGİ MEVZUATI I
SOSYAL POLİTİKA
İŞ HUKUKU
İSTATİSTİK II

IV. SINIF :

MALİ ANALİZ TEKNİKLERİ
MALİ RAPORLAR ANALİZİ
MUHASEBE SİSTEMLERİ VE ORGANİZASYONU (Seçimlik)
MUHASEBE DENETİMİ
İŞLETMECİLİK ARAŞTIRMASI
YÖNETİM EKONOMİSİ
İŞLETME POLİTİKASI
ENDÜSTRİDE HESAP İŞLERİ (Seçimlik)
YATIRIM PROJE DEĞERLEMESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK (Seçimlik)
HALKLA İLİŞKİLER (Seçimlik)
ŞİRKETLER MUHASEBESİ (Seçimlik)

İHTİSAS MUHASEBELER (Seçimlik)
TÜRKİYE EKONOMİSİ
VERGİ MEVZUATI II
İCRA-İFLAS (Seçimlik)
YÖNEYLEM (Harekât) ARAŞTIRMASI
KALİTE KONTROL (Seçimlik)
KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ (Seçimlik)
KAMU YÖNETİMİ (Seçimlik)
KOOPERATİFÇİLİK (Seçimlik)

— Tüm sınıflarda dersler, 1. ve 2. Dönemlere bölünerek verilmiştir.
1977-1978 İLE 1981-1982 Öğretim Yıllarında Uygulanan Ders Programları :

I. SINIF :

İKTİSAT I
HUKUK I
SOSYOLOJİ
İŞLETMECİLİK BİLGİSİ
MATEMATİĞE GİRİŞ
BİLİMSEL ÇALIŞMA YÖNTEMLERİ
İKTİSAT II
HUKUK II
GENEL MATEMATİK
MUHASEBEYE GİRİŞ

II. SINIF :

YÖNETİM ORGANİZASYON
MUHASEBE I
TİCARET HUKUKU I
KAMU MALİYESİ
GENEL MATEMATİK
MUHASEBE II
İKTİSADİ DÜŞÜNCELER
TİCARET HUKUKU II
İSTATİSTİK
MALİ MATEMATİK

III. SINIF :

İŞLETME FİNANSMANI
ÜRETİM YÖNETİMİ
PERSONEL YÖNETİMİ
MALİYET MUHASEBESİ
SOSYAL POLİTİKA
İSTATİSTİK II
PAZARLAMA YÖNETİMİ
YÖNETİM MUHASEBESİ
ULUSLARARASI EKONOMİK İLİŞKİLER
VERGİ MEVZUATI I
İŞ HUKUKU
MALİ RAPORLAR ANALİZİ

IV. SINIF :

İŞLETMECİLİK ARAŞTIRMASI
HAREKET ARAŞTIRMASI
YÖNETİM EKONOMİSİ
VERGİ MEVZUATI
MUHASEBE DENETİMİ
İCRA İFLAS
KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ
MUHASEBE SİSTEMLERİ VE ORG.
KOOPERATİFÇİLİK BİLGİSİ
İŞLETME POLİTİKASI
YATIRIM PROJE DEĞERLEMESİ
MUHASEBE DENETİMİ II
TÜRKİYE EKONOMİSİ
TÜRK DEVRİM TARİHİ
KAMU YÖNETİMİ
İHTİSAS MUHASEBELERİ
SOSYAL GÜVENLİK

SEÇİMLİKLER

SEÇİMLİKLER

**KÜTAHYA YÖNETİM BİLİMLERİ YÜKSEKOKULU DERS
PROGRAMLARI :**

1974-1975-1976

I. SINIF :

İŞLETME
SOSYOLOJİ
HUKUK
MUHASEBE
İKTİSAT
MATEMATİK

II. SINIF :

MAKRO İKTİSAT
İŞLETME HUKUKU
ENVANTER BİLANÇO
MALİ MATEMATİK
İSTATİSTİK
KAMU EKONOMİSİ
YÖNETİM BİLİMİ
SOSYAL POLİTİKA

III. SINIF :

ULUSLARARASI EKONOMİ
FİNANSLAMA
PAZARLAMA
İŞGÖREN YÖNETİMİ
İŞLETME YÖN. KANTİTATİF TEK.
İŞ HUKUKU
TÜRK VERGİ SİSTEMİ
MALİ RAPOR MALİ ANALİZ TEK.
İLERİ MUHASEBE

IV. SINIF :

MUHASEBE DENETİMİ
TÜRKİYE EKONOMİSİ

SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU
ÜRETİM YÖNETİMİ
TİCARİ CEZA HUKUKU
İŞLETME POLİTİKASI
YATIRIM PROJESİ
MALİYET MUHASEBESİ
DEVRİM TARİHİ

1976-1977-1978-1979-1980

I. SINIF :

İŞLETMECİLİK BİLGİSİ
GENEL EKONOMİ
GENEL MATEMATİK
HUKUK
GENEL MUHASEBE
SOSYOLOJİ

II. SINIF :

MAKRO İKTİSAT
İŞLETME HUKUKU
ENVANTER BİLANÇO
MALİ MATEMATİK
İSTATİSTİK
KAMU EKONOMİSİ
YÖNETİM BİLİMİ
SOSYAL POLİTİKA

III. SINIF :

ULUSLARARASI EKONOMİ
FİNANSLAMA
PAZARLAMA
İŞGÖREN YÖNETİMİ
İŞLETME YÖN. KANTİTATİF TEK.
İŞ HUKUKU
TÜRK VERGİ SİSTEMİ
MALİ RAPOR MALİ ANALİZ TEK.
İLERİ MUHASEBE

IV. SINIF :

MUHASEBE DENETİMİ
TÜRKİYE EKONOMİSİ
SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU
ÜRETİM YÖNETİMİ
TİCARİ CEZA HUKUKU
İŞLETME POLİTİKASI
YATIRIM PROJESİ
MALİYET MUHASEBESİ
DEVİRİM TARİHİ

1980-1981

I. SINIF :

İŞLETMECİLİK BİLGİSİ
GENEL EKONOMİ
GENEL MATEMATİK
HUKUK
GENEL MUHASEBE
SOSYOLOJİ

II. SINIF :

MAKRO İKTİSAT
İŞLETME HUKUKU
ENVANTER BİLANÇO
MALİ MATEMATİK
İSTATİSTİK
KAMU EKONOMİSİ
YÖNETİM BİLİMİ
SOSYAL POLİTİKA

III. SINIF :

ULUSLARARASI EKONOMİ
FİNANSLAMA
PAZARLAMA
İŞGÖREN YÖNETİMİ
İŞLETME YÖN. KANTİTATİF TEK.

**İŞ HUKUKU
TÜRK VERGİ SİSTEMİ
MALİ RAPOR MALİ ANALİZ TEK-
NİKLERİ MUHASEBE**

IV. SINIF :

**MUHASEBE DENETİMİ
TÜRKİYE EKONOMİSİ
SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU
ÜRETİM YÖNETİMİ
TİCARET CEZA HUKUKU
İŞLETME POLİTİKASI
YATIRIM PROJESİ
MALİYET MUHASEBESİ
DEVİRİM TARİHİ
BİLGİ İŞLEM**

**AFYON MALİYE-MUHASEBE YÜKSEKOKULU DERS PROGRAM-
LARI :**

I. SINIF :

**G. VERGİ TEORİSİ
EKONOMİ I
İŞLETMECİLİK
MEDENİ HUKUK
GENEL MUHASEBE**

I. DÖNEM

**KAMU EKONOMİSİ
EKONOMİ II
BORÇLAR HUKUKU
GENEL MUHASEBE II**

II. DÖNEM

II. SINIF :

**TİCARET VE MALİ. MAT.
G. MUHASEBE III
İŞLETME FİNANSMANI
TİCARET HUKUKU
VERGİ HUKUKU**

I. DÖNEM

VERGİ HUKUKU II
MUH. UYGULAMA
BANKA VE SİG. H.
İŞL. HESAP İŞL.
İSTATİSTİK

II. DÖNEM

III. SINIF :

VERGİ CEZA VE Y.
ŞİRKETLER MUHASEBESİ
PARA BANKA
İŞ HUKUKU
MALİYET MUHASEBESİ

I. DÖNEM

MALİ REP. ANALİZİ
VERGİ UYGULAMA
İŞ HUKUKU II
ULUS. EKONOMİ
DEVLET BORÇ. BÜT.

II. DÖNEM

IV. SINIF :

İŞLETME VERGİSİ
İHTİSAS MUHASEBESİ
SOS. GÜV. HUKUKU
MUH. ORGANİZASYON

I. DÖNEM

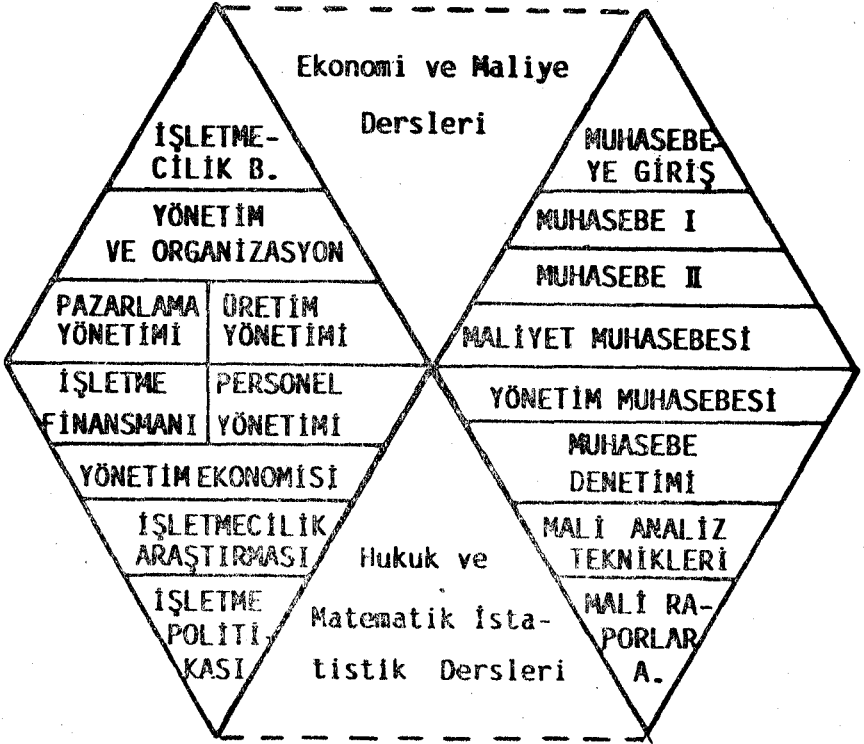
L. MEZ. SEMİNERİ
DEVİRİM TARİHİ
TÜRKİYE EKONOMİSİ
İCRA-İFLAS HUK.
YÖNETİM MUH.
MUH. DENETİMİ

II. DÖNEM

Eskişehir İ.T.İ. Akademisinin öğretim yaşamında önemli bir yer tutan 1972-1973 ders yılında yapılan program değişikliğinin felsefik temelini bir yandan bir önceki programda aşırılığa kaçmış yönlerin düzeltilmesi gerekmesi, bir yandan da Akademinin eğitim ve öğretim sorunlarını bütünüyle ele alan ve okulun altı kürsüsünün temsilcilerinden kurulu bir «Çalışma Grubunun» hazırlayıp, Akademi Profesörler Kurulunun onayına sunduğu rapor

oluşturmuştur (2). Akademi Profesörler Kurulunda uzun görüşmelerden sonra kabul edilen raporun ışığında, Akademinin gerek İşletme-Muhasebe, gerek İktisat-Maliye Bölümlerinin ders programları yeniden ele alınmış ve işletmecilik öğretiminin yapıldığı İşletme-Muhasebe Bölümünün ders programı daha önce açıkladığımız şekli almıştır.

1972-1973 Ders Yılında uygulamaya konulan yeni programa göre, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin İşletme ve Muhasebe Bölümünde yapılan dört yıllık işletmecilik lisans eğitimi aşağıdaki geometrik biçime benzer bir durum almıştır :

1974-1975 öğretim yılında öğrenime açılan Kütahya Yönetim Bilimleri Yüksek Okulunun ders programlarında da aşağı yukarı benzer uygulamalara yer verilmiştir. Bir fikir vermesi için yukarıda onlara ve bu arada işletme, muhasebe dersleri bulunduğundan Afyon Maliye-Muhasebe Yüksek Okulunun ders programına da yer verilmiştir. Şimdi de 1982-1983 öğretim yılında yeni yüksek öğretim düze-

(2) Ayrıntılı bilgi için bkz.: A.g.k, s. 54-55.

ni ile ANADOLU ÜNİVERSİTESİ çatısı altında İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ içinde örgün öğretim ve eğitim yapısında yürürlüğe konulan programları görelim.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ESKİŞEHİR İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

1982-1983 Öğretim yıllarında uygulanan ders programı :

I. SINIF : I. DÖNEM :

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I
YABANCI DİL
HUKUKUN TEMEL KAVRAMLARI
MATEMATİK I
DAVRANIŞ BİLİMLERİ I
İKTİSAT I
MUHASEBE İLKELERİ (Giriş)
İŞLETME BİLİMLERİNE GİRİŞ I
SEÇMELİ DERS

II. SINIF : I. DÖNEM :

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II
TÜRKÇE II
YABANCI DİL II
İŞLETME YÖNETİMİ I
MUHASEBE I (AKTİF-PASİF)
İKTİSAT III
İSTATİSTİK I
İŞLETME HUKUKU II
KAMU MALİYESİNE GİRİŞ
SEÇMELİ DERS

III. SINIF : I. DÖNEM :

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ III
YABANCI DİL III
PERSONEL YÖNETİMİ
MALİYET MUHASEBESİ

İŞLETME FİNANSMANI
SOSYAL POLİTİKA
VERGİ HUKUKU I
SEÇMELİ DERS

IV. SINIF : I. DÖNEM :

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ IV
TÜRKÇE IV.
YABANCI DİL IV.
SAYISAL YÖNTEMLER
İŞ HUKUKU II
SOSYAL GÜVENLİK
İHTİSAS MUHASEBELERİ
PAZARLAMA ARAŞTIRMALARI
MUHASEBE ORGANİZASYONU
SEÇMELİ DERS
FORTRAM IV.

I. SINIF : II. DÖNEM :

DAVRANIŞ BİLİMLERİ II
İŞLETME BİLİMLERİNE GİRİŞ
İKTİSAT II
ENVANTER-BİLANÇO
İŞLETME HUKUKU I
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I
TÜRKÇE I
MATEMATİK II
YABANCI DİL I
SEÇMELİ DERS

II. SINIF :

İŞLETME YÖNETİMİ II
MUHASEBE II (Şirketler)
MALİYE TEORİSİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II
MAKRO İKTİSAT
İSTATİSTİK II
YABANCI DİL II
SEÇMELİ DERS

III. SINIF : II. DÖNEM :

PAZARLAMA YÖNETİM
FİNANS YÖNETİMİ
ÜRETİM YÖN. VE SİS.
MALİ RAPORLAR ANALİZİ
İŞ HUKUKU I
VERGİ HUKUKU II
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ III
TÜRKÇE III
YABANCI DİL III
SEÇMELİ DERS

IV. SINIF : II. DÖNEM :

ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ
İŞLETME POLİTİKASI
KOOPERATİFÇİLİK
MUHASEBE DENETİMİ
YÖNETİM MUHASEBESİ
ULUSLARARASI İŞLETMECİLİK
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ IV
YABANCI DİL IV
SEÇMELİ DERS

KÜTAHYA İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

1984-1985-1986-1987-1988 Öğretim Yıllarında Uygulanan Ders Programı :

I. SINIF : I. DÖNEM :

İŞLETME BİLİM. GİRİŞ I
DAVRANIŞ BİLİMLERİ I
HUKUKUN TEMEL KAV.
MUHASEBE İLKELERİ
İKTİSAT I
MATEMATİK I
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ
TÜRKÇE (YILLIK) I
YABANCI DİL (YILLIK)
SEÇMELİ DERS (Beden Eğt. Sanat Ta.)

II. DÖNEM :

İŞLETME HUKUKU
DAVRANIŞ BİLİMLERİ II
MATEMATİK II
ENVANTER BİLANÇO
İKTİSAT II
ANAYASA HUKUKUNA GİRİŞ
SEÇMELİ DERS

II. SINIF :

İŞLETME YÖNETİMİ I
MUHASEBE I (AKTİF-PASİF)
İKTİSAT III
İŞLETME HUKUKU I
KAMU MALİYESİNE GİRİŞ
İSTATİSTİK I
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ (Yıllık)
TÜRKÇE (Yıllık) II
YABANCI DİL (Yıllık)
SEÇMELİ DERS

II. DÖNEM :

İŞLETME YÖNETİMİ II
MUHASEBE II (ŞİRKETLER)
MAKRO İKTİSAT
MALİYE TEORİSİ
BİLGİ İŞLEM
İSTATİSTİK II

III. SINIF : I. DÖNEM :

PERSONEL YÖNETİMİ
MALİYET MUHASEBESİ
İŞLETME FİNANSMANI
BİLGİ İŞLEM KULLANIMI
SOSYAL POLİTİKA
VERGİ HUKUKU I

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ (Yıllık)
TÜRKÇE (Yıllık) III
YABANCI DİL (Yıllık)
SEÇMELİ DERS

II. DÖNEM :

PAZARLAMA YÖNETİMİ
FİNANS YÖNETİMİ
ÜRETİM YÖN. ve SİST.
MALİ RAPORLAR ANALİZİ
İŞ HUKUKU I
VERGİ HUKUKU II

IV. SINIF : I. DÖNEM :

SOSYAL GÜVENLİK
SAYISAL YÖNTEMLER
İHTİSAS MUHASEBELERİ
MUHASEBE ORGANİZASYONU
PAZARLAMA ARAŞTIRMALARI
İŞ HUKUKU II
TÜRKÇE (Yıllık) IV
İNKILAP TARİHİ (Yıllık)
YABANCI DİL (Yıllık)
SEÇMELİ DERS

II. DÖNEM :

ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ
MUHASEBE DENETİMİ
YÖNETİM MUHASEBESİ
İŞLETME POLİTİKASI
KOOPERATİFÇİLİK
ULUSLARARASI İŞLETMECİLİK
TÜRKİYE EKONOMİSİ

**AFYON İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DERS
PROGRAMI (1984-1988)**

I. SINIF : I. DÖNEM :

MUHASEBE İLKELERİ
DAVRANIŞ BİLİMLERİ
İŞLETME I
HUK. TEMEL KAV.
MATEMATİK I
İKTİSADA GİRİŞ I
TÜRKÇE I
B. EĞİTİMİ
FRANSIZCA-ALMANCA

II. DÖNEM :

İKTİSADA GİRİŞ II
ANAYASA HUK. GİRİŞ
BORÇLAR HUKUKU
İŞLETME II
MATEMATİK II
ENVANTER BİLANÇO
TÜRKÇE
B. EĞİTİMİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ
İNGİLİZCE
FRANSIZCA-ALMANCA

II. SINIF : I. DÖNEM :

İŞL. YÖN. ve ORGANİZASYON
KAMU YÖNETİMİ
KAMU MALİYESİNE GİRİŞ
TİCARET HUKUKU
İSTATİSTİK I
MİKRO İKTİSAT
TÜRKÇE
B. EĞİTİMİ

II. DÖNEM :

İCRA-İFLAS HUK.
İŞLETME FİNANS.
ŞİRKETLER MUHASEBESİ
MALİYE VERGİ TEO.
MAKRO İKTİSAT
İSTATİSTİK
TÜRKÇE
B. EĞİTİMİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ
İNGİLİZCE

III. SINIF : I. DÖNEM :

PARA TEORİSİ
VERGİ HUKUK I
BÜTÇE I
ULUSLARARASI İKTİSAT
SOSYAL POLİTİKA
MALİYET MUH.
TÜRKÇE
B. EĞİTİMİ

II. DÖNEM :

MAH. İD. MALİYESİ
BÜTÇE II
İŞ HUKUKU
VERGİ HUKUKU II
KAMU EKONOMİSİ
PARA POLİTİKASI
TÜRKÇE
B. EĞİTİMİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ
İNGİLİZCE

IV. SINIF : I. DÖNEM :

DEVLET BORÇLARI
BİLGİ İŞLEM
MALİ MATEMATİK

MALİYE POLİTİKASI
MALİ RAP. ANALİZİ
VERGİ CEZA HUKUKU
TÜRKÇE
B. EĞİTİMİ
FRANSIZCA-ALMANCA

II. DÖNEM :

VERGİ YARGISI
MALİYE TARİHİ
MEZ. SEMİNERİ
ULUSLARARASI MAL.
T. EKONOMİSİ
MUHASEBE DENETİMİ
TÜRKÇE
B. EĞİTİMİ
FRANSIZCA-ALMANCA
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ
İNGİLİZCE

ANADOLU ÜNİVERSİTESİNDE AÇIKÖĞRETİM VE İŞLETMECİLİK

Dört yıllık lisans öğretimi düzeyinde ve örgün türde üç ayrı fakültede işletmecilik öğretimi ile eğitimini sürdüren Anadolu Üniversitesi, 1982-1983 öğretim yılından başlayarak, Açık Öğretim Fakültesi içinde dört yıllık **İş İdaresi** lisans programı uygulamasına geçmiştir. Anadolu Üniversitesi böylece işletmecilik öğretim ve eğitimini açıköğretim yöntemleriyle bütün ülkeye yaygın duruma getirmiştir. Bunu yaparken doğal olarak, açık işletmecilik öğretim ve eğitimini, örgün türün karşısına rakip olarak da çıkarmıştır. Söz konusu rekabet özünde, açıköğretimin örgün öğretime olan bazı üstünlüklerinden ileri gelmektedir ki, bunlar Açık Öğretim Fakültesi Öğrenci Kılavuzunda şöyle belirtilmektedir :

« Açıköğretimin örgün öğretim karşısında kanıtlanmış mutlak üstünlükleri vardır. Birincisi, geleneksel eğitim kurumlarının öğretim elemanı sınırlılıkları olduğu halde, Açıköğretim'de, ülkedeki mevcut öğretim elemanlarından büyük ölçü-

de yararlanma imkânları yaratılabilmektedir. Çünkü, ülkenin seçkin bilim ve eğitim adamları, bu teknoloji sayesinde kapasitesi ister istemez sınırlı olan dersliklerde değil, izleyicisi sınırsız olan kitle iletişim araçlarıyla öğretim yapabilmektedir. Görüldüğü gibi, örgün öğretimde aşılması çok güç olan öğretim üyesi sorunu, bu teknolojiye en az düzeye inmiştir.

İkincisi, Açıköğretim sisteminde, en pahalı ve kıt eğitim ve öğretim araç ve gereçlerinden yararlanma imkânının doğmasıdır. Çünkü kitle iletişim araçlarının izleyici sayısının çok yüksek olması, kişi başına maliyeti düşürmektedir.

Açıköğretim'de kullanılan araçlar televizyon, radyo, basılı malzeme ve gereğinde yüz yüze öğretim de dahil olmak üzere her türlü eğitim ortamının en elverişli ve etkili karışımından oluşmaktadır. Bu karışımın kurulmasında ve gerçekleşmesinde onbinlerce insanın eğitim sorumluluğu, Açıköğretim kurumlarını çok daha dikkatli ve titiz çalışma sorumluluğu ile karşı karşıya bırakır. »

Açık Öğretim Fakültesi İş İdaresi yanında, ayrı bir program olarak İktisat öğretimine de yer vermiştir. Her iki programın öğrencileri için BİRİNCİ ve İKİNCİ Sınıf dersleri ortak olarak düzenlenmiştir. Programlarda ders ayırımına ÜÇÜNCÜ Sınıfta gidilmiştir. İş İdaresi adı altında düzenlenen işletmecilik öğretim programının dört yıllık dersleri aşağıdaki biçimde belirlenmiştir :

I. SINIF :

1. İŞ İDARESİNE GİRİŞ
2. İKTİSADA GİRİŞ
3. GENEL MUHASEBE
4. DAVRANIŞ BİLİMLERİNE GİRİŞ
5. TEMEL HUKUK
6. GENEL MATEMATİK
7. İNGİLİZCE
8. ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

II. SINIF :

1. İŞ İDARESİ
2. İKTİSADİ ANALİZ

3. MUHASEBE UYGULAMALARI
4. KAMU MALİYESİ
5. TİCARET HUKUKU
6. İSTATİSTİK
7. İNGİLİZCE
8. ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

III. SINIF :

1. İŞLETME FİNANSMANI
2. PAZARLAMA
3. MALİYET MUHASEBESİ
4. TÜRK VERGİ MEVZUATI
5. TÜRKİYE'NİN İDARİ YAPISI
6. İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU
7. İNGİLİZCE
8. ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

IV. SINIF :

1. ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ
2. REKLAMCILIK VE SATIŞ YÖNETİMİ
3. MUHASEBE DENETİMİ VE MALİ ANALİZ
4. TÜRKİYE EKONOMİSİ
5. YATIRIM VE PROJE DEĞERLEMESİ
6. BİLGİSAYAR VE BASIC PROGRAMLAMA
7. İNGİLİZCE
8. ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

1987 yılında ilk mezunlarını veren açıköğretim iş idaresi programı, bugüne kadar Türkiye'de işletmecilik alanında dört yıllık fakülte lisans düzeyinde, öğrenimini sadece yurt içi değil, yurt dışına da yayan, öğrenci sayısı yüzbin basamağına ulaşmış, başarılı tek uygulaması olmuştur.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNDE LİSANSÜSTÜ İŞLETMECİLİK ÖĞRETİM VE EĞİTİMİ

Anadolu Üniversitesinin otuz yıllık geçmişi içinde işletmecilik lisansüstü öğretim ve eğitimi 1962-1982 yılları arasında Eskişehir

İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde, «İktisadi ve Ticari İlimler Doktora» programları çerçevesine uygun olarak yapılmıştır. Aslında Akademinin bir İşletmecilik Enstitüsü bulunmasına rağmen, bu enstitüde bir yüksek lisans uygulamasına gidilmemiştir. Yeni yüksek öğretim düzeninde yüksek lisans ve doktora programlarının enstitülere bağlanmasıyla, Anadolu Üniversitesinde işletmecilik yüksek lisans programı 1983-1984 öğretim yılında aşağıdaki biçimde yürürlüğe konulmuştur :

İşletme Yönetimi

Yüksek Lisans Programı

I. YARI YIL

Zorunlu Dersler

MİKRO EKONOMİK ANALİZ
YÖNETİM VE ORGANİZASYON
YÖNETİM POLİTİKASI I
SİSTEM ANALİZİ

Seçimlik Dersler

İŞ HUKUKU
FİNANSAL YÖNETİM
PAZARLAMA YÖNETİMİ
BİLGİSAYAR KULLANIMI

II. YARI YIL

Zorunlu Dersler

ORGANİZASYONLARDA DAVRANIŞ
YÖNETİM POLİTİKASI II
BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİ
KANTİTATİF KARAR VERME TEKNİKLERİ

Seçimlik Dersler

YÖNETİM MUHASEBESİ
ULUSLARARASI PAZARLAMA
KAMU YÖNETİMİ

Sonraki yıllarda bir yandan işletmecilik doktora programı yürürlüğe konarken, diğer yandan yüksek lisans programında da değişikliklere gidilmiş, söz konusu program YÖNETİM-ORGANİZASYON, PAZARLAMA, MUHASEBE-FİNANSMAN olmak üzere üç bölüm üzerinden düzenlenerek uygulamaya konulmuştur. Buna göre Enstitüde 1987-1988 öğretim yılında, bu üç bölümde yüksek lisans ve doktora olarak aşağıdaki ders programı izlenmiştir :

Yüksek Lisans Programı

I. DÖNEM — II. DÖNEM

YÖNETİM-ORGANİZASYON BÖLÜMÜ DERSLERİ

- İŞLETME HUKUKU (I)
- BİLİMSEL ARAŞTIRMA TEKNİKLERİ (I)
- MODERN YÖNETİM TEORİSİ (I)
- İŞLETMECİLİKTE BİLGİSAYAR KULLANIMI (I)
- ÖZEL İŞLETME YÖNETİMİ — I (I) (Banka Yönetimi)
- ÖRGÜT ANALİZİ (I)
- FİNANSAL ANALİZ (II)
- TÜRKİYE'NİN İKTİSADİ VE MALİ POLİTİKALARI (II)
- ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ (II)
- İŞLETME YÖNETİCİLİĞİ (II)
- ÖZEL İŞLETME YÖNETİMİ — II (Hastane İşletmeciliği) (II)

PAZARLAMA BÖLÜMÜ DERSLERİ

- İŞLETME HUKUKU (I)
- BİLİMSEL ARAŞTIRMA TEKNİKLERİ (I)
- PAZARLAMA STRATEJİLERİ VE PLANLAMASI (I)
- PAZARLAMA KANALLARI VE YÖNETİMİ (I)
- TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI (I)
- İŞLETMECİLİKTE BİLGİSAYAR KULLANIMI (I)
- PAZARLAMA ARAŞTIRMALARI (II)
- FİNANSAL ANALİZ (II)
- TÜRKİYE'NİN İKTİSADİ VE MALİ POLİTİKALARI (II)
- PAZARLAMA İLETİŞİMİ (II)
- SATIŞ YÖNETİMİ (II)

MUHASEBE-FİNANSMAN BÖLÜMÜ DERSLERİ

- İŞLETME HUKUKU (I)
- BİLİMSEL ARAŞTIRMA TEKNİKLERİ (I)
- MUHASEBE TEORİSİ VE UYGULAMALARI (II)
- SERMAYE PİYASALARI (I)
- MUHASEBEYİ YÖNLENDİREN FAKTÖRLER (I)
- FİNANSAL YÖNETİM VE FİNANSAL YÖNETİM PROBLEMLERİ (I)
- İLERİ MUHASEBE (I)
- İŞLETMECİLİKTE BİLGİSAYAR KULLANIMI (I)
- MENKUL KIYMETLER YATIRIM PLANLAMASI (II)
- FİNANSAL PAZARLAR (II)
- FİNANSAL ANALİZ (II)
- BANKA VE DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ MUHASEBESİ (II)
- YÖNETİM MUHASEBESİ (II) (Özel Konular)
- BİLGİSAYARLI MUHASEBE (II)

DOKTORA PROGRAMI

I. DÖNEM — II. DÖNEM

YÖNETİM-ORGANİZASYON BÖLÜMÜ DERSLERİ

- ÖZEL PAZARLAMA (I)
- YÖNETİM FELSEFESİ (I)
- YÖNETİM BİLGİ SİSTEMİ (I)
- ULUSLARARASI İŞLETMECİLİK (I)
- YÖNETİM POLİTİKASI (II)
- ÖRGÜTSEL İLETİŞİM (II)
- YÖNETİM ARAŞTIRMA PROJESİ (II)
- STRATEJİK YÖNETİM (II)

PAZARLAMA BÖLÜMÜ DERSLERİ

- ÖZEL PAZARLAMA (I)
- PAZARLAMA SAYISAL TEKNİKLERİ (I)

- PAZARLAMA MALİYET ANALİZLERİ (I)
- ÖRGÜTSEL PSİKOLOJİ (I)
- YÖNETİM POLİTİKASI (II)
- PAZARLAMA ARAŞTIRMA PROJESİ (II)
- PAZARLAMADA ÖRNEK OLAYLAR (II)
- PAZARLAMA ANALİZLERİ (II)

MUHASEBE-FİNANSMAN BÖLÜMÜ DERSLERİ

- MUHASEBE GELİŞMELERİ VE DEĞERLEMESİ — I (I)
- KİT'LERDE MUHASEBE UYGULAMASI (I)
- İŞLETME VARLIKLARININ FİNANSMANI VE YÖNETİMİ (I)
- BİLGİSAYARLI MUHASEBE DENETİMİ (I)
- YÖNETİM POLİTİKASI (II)
- MUHASEBE GELİŞMELERİ VE DEĞERLEMESİ — II (II)
- MALİYET ANALİZLERİ (II)
- İÇ DENETİM (II)

Enstitünün Lisansüstü Öğretimi Yönetmeliğine göre, yüksek lisans programında derslerini sınavlarını başarıyla tamamlayan öğrenci «en az sınama ve inceleme niteliği taşıyan bir tezi», danışman yönetiminde hazırlamak zorundadır. Aynı şekilde doktora programında da derslerin sınavı ile yeterlik sınavını başaran öğrenci, yine bir danışman yönetiminde tez hazırlamak durumundadır. Yönetmeliğe göre, hazırlanacak doktora tezinin :

- a) Bilime yenilik getirme,
- b) Yeni bir bilimsel yöntem geliştirme,
- c) Bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama niteliklerinden birini yerine getirmesi gerekir.

Ayrıca, doktora öğrencisi yeterlik sınavını başarı ile tamamlamadan doktora tez savunmasına giremeyecektir.

TARİHSEL GELİŞİMİN DEĞERLEMESİ

Birçok bilim dallarının öğretim ve eğitiminde olduğu gibi, işletmecilik alanının öğretim ve eğitiminde de buna konu olacak disiplinler, **işletmecilik disiplinleri** ve **çevre disiplinleri** olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

İşletmecilik disiplinleri alanına giren öğretim konularının saptanmasında, hareket noktası olarak işletme fonksiyonlarının seçilmesi, izlenecek en uygun yol şeklinde görülmektedir. Gerçekten de uygulamada işletmecilik okullarının ders programlarında aşağı yukarı bu eğilim görülmektedir. Ancak ne var ki, söz konusu okulların programlarında işletme fonksiyonları çok çeşitli ve dağınık biçimde ders konusu yapılmaktadır. Kanımızca, ders programlarında işletmecilik disiplinlerine ilişkin dersler saptanırken, işletme fonksiyonlarını şu şekilde belirlemek, birçok bakımlardan karışıklığı önleyip, eğitim ve öğretimde daha düzenli bir gidişe yol açabilir (3) :

Genel İşletme İşlevleri (Fonksiyonları) - YÖNETİM - ÖRGÜT - (Organizasyon)

Türsel İşlevler - PAZARLAMA - ÜRETİM - FİNANS - İŞGÖREN (Personel).

Destekleyici İşlevler - MUHASEBE - ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME - HALKLA İLİŞKİLER - vb.

İşletme işlevleri (fonksiyonları) içinde genel işlevler bir yandan kendileri başlı başına bir bilim ya da disiplin olarak işletmecilik içinde gelişme gösterirken, diğer yandan türsel ve destekleyici işlevleri de birçok yönleriyle kendi alanlarına çekebilmekte veya onlara degişik bir görüş açısıyla konularını ele alma olanağı vermektedir ki, kendilerine «genel» niteliğini kazandıran da aslında budur. Genel işlevlerin bu düzenleyicilik özelliğine karşı, türsel işlevler işletmede işleyişi sağlayan bir nitelik taşımaktadır. Destekleyici işlevler bir yandan işletmenin yaşayışını sürdürme ona önemli bir destek sağlarken, diğer yandan gelişmesinde, büyümesinde büyük katkıda bulunmaktadır. Sözelimi destekleyici işlevlerden MUHASEBE, bir yandan genel işlevlerin düzenleyicilik etkisi altında bulunurken, diğer yandan türsel işlevlerdeki işleyişi «hesaplarda» izlemekte ve işletme yöneticisinin önüne farklı göstergelerden meydana gelen bir «kumanda tablosu» koymaktadır ki, işletmelerin böyle bir destekten yoksun olarak çalışma olanağı yoktur. Öte yandan ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME, işletmenin canlılığını sürdürmesi bakımından onun önemli bir desteği olmaktadır. Araştırma ve geliştirme işlevi, işletmenin bütün işlevlerinde rol oynamakta,

(2) A.g.k, s. 7

sonuçta işletmeyi değişen koşullara karşı uyarlayan (intibak ettiren), sorunlarına çözüm bulan, canlılığını sürdürüp, büyüme ve gelişmesini sağlayan destekleyici bir işlev özelliği göstermektedir. Aynı şekilde HALKLA İLİŞKİLER de bugün işletmelerde başlıbaşına yürütülmesi gereken bir işlev olma niteliği kazandırmıştır. Kısaca belirtmek gerekirse, halkla ilişkiler, işletmenin yakın, uzak çevresinde yer alan halk kesimlerinin (işgörenler, müşteriler, ortaklar, yakın çevre sâkinleri, vb) tutumlarını değerleyen, kamu çıkarına uygun olarak örgütün politika ve genyöntemlerini ortaya koyan, kamunun anlayış ve onayını kazanmak için belli eylemlerinin (programlarının) yürütülmesini öngören destekleyici bir işletme işlevidir. Kuşkusuz bunların dışında işletmeler, daha değişik türde işlevleri de destekleyici nitelikte olmak üzere, yapılarında düzenleyebilirler.

İşletmenin, özellikle de işlev yelpazesi en geniş olan bir endüstri işletmesinin üç türdeki temel işlevlerini böylece belirledikten sonra, şimdi de bunların işletmecilik öğretim ve eğitimi yapan bir okul ya da kurumun programlarında hangi derslerle yer alabileceklerini görelim.

Genel, Türsel, Destekleyici İşlevlere Bağlı Dersler :

YÖNETİM - ÖRGÜT (Organizasyon) - PAZARLAMA - ÜRETİM - FİNANS - İŞGÖREN (Personel) - MUHASEBE - HALKLA İLİŞKİLER

Genel İşlevler Temelinde, Türsel İşlevlere Bağlı Dersler :

PAZARLAMA YÖNETİMİ VE ÖRGÜTÜ (Organizasyonu) - ÜRETİM YÖNETİMİ ve ÖRGÜTÜ - FİNANS YÖNETİMİ VE ÖRGÜTÜ - İŞGÖREN YÖNETİMİ VE ÖRGÜTÜ

Türsel İşlevlere Bağlı, Destekleyici İşlevlerle İlgili Dersler :

PAZARLAMA ARAŞTIRMASI - İŞGÖREN ARAŞTIRMASI - FİNANSAL MUHASEBE - MALİYET MUHASEBESİ

Yukarıda örneklerini verdiğimiz ders adları yanında, uygulamada destekleyici işlevlerden olan MUHASEBE ile genel işlevlerin bağıntısının kurulduğu YÖNETİM MUHASEBESİ, MUHASEBE ORGANİZASYONU (örgütü) gibi dersler programlarda görölmektedir. Ayrıca genel işlevlerden YÖNETİM, kendi özişlevleri arasında

yer alan **Planlama** ve **Denetleme** ile de özellikle lisansüstü programlarda birçok konu olmaktadır ki örneğin bunların arasında **PAZARLAMA PLANLAMASI - ÜRETİM PLANLAMASI - İŞGÖREN PLANLAMASI - MUHASEBE DENETİMİ - FİNANSAL DENETİM** gibi adlara rastlanmaktadır. Ayrıca yine **YÖNETİM** genel işlevinin kapsamına giren önemli kavramlardan **Politika** da öteki işletme işlevlerinden bazılarıyla bir araya getirilerek, lisans veya lisansüstü programlarda ders olarak yer almaktadır. Bunlar arasında **PAZARLAMA POLİTİKASI - İŞGÖREN POLİTİKASI** ile genelde **İŞLETME POLİTİKASI** sayılabilir. Bütün bunların dışında geniş kapsamlı olarak lisans programlarının ilk dönemlerinde **GENEL İŞLETME** veya **İŞLETMECİLİK** son dönemlerinde de **İŞLETMECİLİK ARAŞTIRMASI** dersleri de verilmektedir.

İşletmecilik öğretim ve eğitim programlarında işletmelerin sosyal ve kültürel, ekonomik, malî, hukukî çevreleri ile matematik ve istatistik alanına bağlı, **çevre disiplinleri** adı altında toplayabileceğimiz dersler de önemli yer tutmaktadır. Örneğin bunlardan sosyal ve kültürel çevreyi kapsayan **DAVRANIŞ BİLİMLERİ** içinde gruplandırılan **sosyoloji, psikoloji, sosyal psikoloji, kültürel antropoloji**, son yıllarda aralarına **İLETİŞİM BİLİMİ**'nin de katılmasıyla, işletmeciliğin özellikle yüksek lisans ve doktora programlarında çeşitli ders adlarıyla yer almaktadırlar. Bunlara örnek olarak **YÖNETİM SOSYOLOJİSİ - YÖNETİM PSİKOLOJİSİ - ÖRGÜTSEL PSİKOLOJİ - ÖRGÜTSEL İLETİŞİM - İŞGÖREN PSİKOLOJİSİ - TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI - PAZARLAMA İLETİŞİMİ** verilebilir. Diğer çevre disiplinlerinden **ekonomi, maliye, hukuk, matematik-istatistik** de gerek lisans gerek lisansüstü işletmecilik öğretim ve eğitim programlarında çeşitli derslerle yer almaktadırlar (4).

Anadolu Üniversitesinde işletmecilik öğretim ve eğitiminin tarihsel gelişimi içinde, buraya kadar belirttiğimiz noktalar ve yaptığımız açıklamalar göz önüne alındığında, en önemli program değişimine, lisans düzeyinde olmak üzere 1972-1973 öğretim yılında gidilmiştir. Eskişehir İ.T.İ. Akademisi bünyesinde yapılan bu değişimin sonraki aşamaları, kurumun sürekli büyümesi ve 1981 yılında 2547 Sayılı yasayla girilen yeni yüksek öğretim düzeni nedeniyle tamamlanamamıştır. Ancak anaçizgileri söz konusu öğretim yı-

(3) Bu konudaki ayrıntılı bilgi ve görüşler için bkz.: A.g.k, s. 13-21

linda çizilen işletmecilik programı Anadolu Üniversitesine üç fakültede örgün türde yürütülen öğrenim yanında, bir de ülke kapsamında ve yurt dışında yaygınlaştırılan, aynı alanın **açıköğretimi** getirmiştir. Durum böyle olunca, Anadolu Üniversitesinin gerek üç fakültesinde yürütülen örgün işletmecilik öğretim ve eğitimi ile Açık Öğretim Fakültesinde sürdürülen lisans düzeyindeki iş idaresi açıköğretimi ve Sosyal Bilimler Enstitüsünün lisansüstü programlarında, araştırma ve geliştirme yoluyla ileri amaç noktalarına varılması, çoğu her türdeki işletmecilik okulu için geçerli bulunan aşağıdaki sorulara veya benzerlerine tutarlı, gerçekçi yanıtlar aranmasına bağlı kalacaktır (5) :

1. İşletmecilik öğretiminde yetiştirme amaçları ve uzmanlaşma yönünden işletmecilik disiplinleri ile çevre disiplinlerine ne oranda ağırlık verilecektir?

2. İşletmecilik öğretim programlarında, işletmenin bütün işlevlerini yapılarında taşımaları nedeniyle, endüstri işletmelerinin durumu temel alınarak saptanan dersler yanında, öteki işletme türleriyle (banka, sigorta, otel, lokanta, taşıma işletmeleri, ticaret işletmeleri, vb.) öğretim programında uzmanlık kanalları açılacak mıdır? Açılacaksa nasıl bir gruplamaya gidilecek, bulardan lisansüstü programlara alınacaklar bulunacak mıdır?

3. Başka işletmecilik okulları ile rekabet edebilmek ve bazı iş alanlarına üstün yeterlikte kişiler yetiştirmekte, okulun amaçları ve uzmanlaşma politikasında hangi yollar izlenecek, öteki okullardan değişik olarak ne gibi üstün eğitim yöntem ve araçlarına başvurulacaktır?

4. Uygulamada ihtiyaç duyulan işletmeci tipleri nelerdir? Okulun programında bu tiplerin hepsini kapsayan **genel işletmecilik kültürüne** dayalı bir yetiştirme amacı mı güdülecek, yoksa belirli tipler seçilip, bunlara uygun öğrenci yetiştirmeyi amaçlayan **özel işletmecilik kültürüne** dayanan köklü uzmanlık programları mı uygulanacaktır?

5. **Özel işletmecilik kültürüyle** öğrenci yetiştirme temel alınır-
sa, uzmanlık programlarında işletmecilik disiplinleri ile çevre disiplinlerin ağırlığı ne şekilde saptanacaktır?

(4) A.g.k, s. 21-22

6. Uzmanlık programlarında sadece işletmecilik disiplinleriyle yetiştirme amacı güdülrse, özellikle türsel ve destekleyici işletme işlevlerini temel alan işlevsel (fonksiyonel) işletmecilik disiplinlerinden hangilerine, ne şekilde ağırlık verilecektir?

7. Yetiştirme amaçları daha çok çevre disiplinleri yönünde olacaksa, bu disiplinlerden, uygulamadaki ihtiyaçlar gözönüne alındığında, hangileri temel alınarak ve ne şekilde genel öğretim programı düzenlenecektir?

Genelde tüm işletmecilik okulları ve bu okullarda yürürlüğe konulan lisans ve lisansüstü programlarla ilgili yukarıdaki sorular dışında, Anadolu Üniversitesinin içinde bulunduğu koşullara göre, aşağıdaki özel sorular üzerinde de durma gereği çıkmaktadır :

— Üniversitenin Eskişehir, Kütahya, Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin İşletme Bölümlerinde yürütölen işletmecilik lisans programlarında, yetişmiş öğretim elemanı sayısının sınırlı oluşu nedeniyle, hangi sınıflarda, ne gibi dersler ortak olacaktır?

— Eskişehir, Kütahya, Afyon gerek tarımın, gerek endüstrinin birlikte geliştiği bir bölgede yer aldıklarına göre, bu üç ildeki İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin işletmecilik öğretim ve eğitiminde, mezunların bölge ekonomisinde kolay iş bulmalarına yönelik program farklılıklarına gidilecek midir? Gidilecekse, bunlar hangi derslerle, ne biçimde gerçekleştirilecektir?

— Eğer üç fakültede birbirinden oldukça farklı bir işletmecilik öğretim ve eğitimi sürdürölmesi amaç edinilecekse, kısa ve uzun dönemde bu programlarda görev alacak öğretim elemanlarının yetiştirilmesinde hangi politikalar temel alınacak ve ne gibi yetiştirme yöntemlerinden yararlanılacaktır?

— Her üç fakültenin lisansüstü programlarda bağlı olduğu Sosyal Bilimler Enstitüsünde, hepsi için tek tür bir uygulama mı yapılacaktır; yoksa aralarındaki farklılıkları gözeten, değişik program uygulamalarına mı gidilecektir?

— Anadolu Üniversitesinin örgün türdeki işletmecilik öğretim ve eğitim programlarıyla, ileri bir eğitim teknolojisi kullanan Açık Öğretim Fakültesinin iş idaresi programları, bazı genel derslerde örgün işletmecilik öğretimine zaman ve yer kazandırmak, dolayısıyla en azından üçüncü ve dördüncü sınıflarda daha gelişmiş uzmanlık ders gruplarına programlarında yer vermelerini sağlamak

amacıyla, birtakım sınıf, dönem ve derslerde birbirlerine bağlanabilecekler midir? Başka deyişle, Anadolu Üniversitesi, Türkiye'de başka hiçbir üniversitede bulunmayan açıköğretim olanaklarından, örgün öğretim ve eğitimine nasıl destek sağlayacaktır?

— Açıköğretimin iş idaresi programında, yakın ve uzun dönemde, ülke içi ve dışı toplumsal, ekonomik koşullar dikkate alındığında, ne gibi değişik uygulamalara gitme zorunluluğu çıkacaktır?

— Lisans düzeyinde yürütülen açıköğretim, lisansüstü işletmecilik öğretim ve eğitiminde hangi politika ve yöntemlerle sürdürülebilecektir?

— İşletmecilikte, üç fakültedeki lisans, Sosyal Bilimler Enstitüsündeki lisansüstü öğretim ve eğitiminde gerçekleştirilecek yeni uygulamalardan açıköğretimde nasıl yararlanılacaktır?

İşletmecilik öğretim ve eğitiminde gerek örgün, gerek açıköğretim türünde bölüm, program ile bunlara kayıtlı öğrenci sayısı bakımından ülkenin en büyük yüksek öğretim kuruluşu olan Anadolu Üniversitesi, bu ve benzeri sorular üzerinde ne kadar titizlikle durur, yanıtlarını ne kadar tutarlı, gerçekçi, çabuk bulabilirse, toplumun geçirmekte olduğu hızlı değişime, aynı şekilde ayak uydurmuş olacaktır.

SONUÇ

Nüfusu sürekli yüksek oranda artan, ekonomisini endüstrileşmenin ile amaçları yönünde geliştirmek zorunda bulunan, bu arada tarımını da geriletmeyip, endüstriyle dengeli götürüp, dış pazarlara açılmak, bir yandan da Avrupa Topluluğuyla çok yönlü bütünleşmek sorunu içinde bulunan Türkiye'de «kadrolarına» büyük gereksinim duyulan alanların başında İŞLETMECİLİK gelmektedir.

Bu alanda üzerine kurulduğu ESKİŞEHİR İKTİSADİ VE TİCARİ İLİMLER AKADEMİSİNİN üstün kültür birikimi ve deneyiminden yararlanan ANADOLU ÜNİVERSİTESİ, örgün ve açıköğretimdeki üstün olanaklarıyla işletmecilik öğretim ve eğitiminde çok daha ileri gelişme amaçlarını gerçekleştirme gücünde bulunmaktadır.

Bugüne kadar Türkiye'de işletmecilik öğretim ve eğitimi yapan okullarda, işletmecilik disiplinlerine bağlı derslerin öğreti-

minde, işletmenin genel, türsel ve destekleyici işlevlerini gözönüne alıp, bunlara göre belli bir işletmecilik öğretimi modelini uygulayan kuruluşların sayısı çok azdır. Genellikle ders programlarında işletme işlevlerinin birbirlerine karşı durumlarının dikkate alınmadığını ortaya koyan, düzensiz bir ders dağılımına gidilmiştir. Hangi dersin önce, hangi dersin sonra okutulacağı, hangi dersin uzmanlık, hangisinin genel kültür dersi niteliği taşıdığına bakılmaksızın ve dersler arasında **bağlı, bağımsız, tamamlayıcı, derinleştirici** niteliklerine göre bir inceleme yapılmadan, programlar bir «ders serpiştirmesi» şeklinde çoğu kez, ortaya konmuştur.

Öte yandan çevre disiplinlerinin işletmecilik okullarında öğretimi, ders programlarını «doldurma» niteliğinden ileriye geçmemiştir. Bu disiplinlere bağlı dersleri okutanlar, okuttukları disiplini asıl öğretim konusu yapmış olan fakülte veya okulların yer aldıkları işletmecilik okulundaki birer «temsilcisi» olma niteliğinden bir türlü kendilerin kurtaramamışlardır. Sözgelisi bir işletmecilik okulunda hukuk dersleri Hukuk Fakültesi, matematik Fen Fakültesi, ekonomi ve maliye dersleri ise bu disiplinleri kendilerine ana öğretim konusu seçmiş okulların müfredatı temel alınarak okutulmakta ve günümüzde de böyle okutulmaya devam edilmektedir. Bu durum çevre disiplinleri ile işletmecilik disiplinlerinin aralarında bağıntı kurulmasını engellemekte, aslında işletmecilik öğretiminde çok önemli yerleri oldukları halde, öğretim biçiminin işletmeciliğe uygun olmaması nedeniyle, işletme öğrenimi yapanların düşüncelerinde bu disiplinlere bağlı derslerin niçin okutulduklarına haklı bir gerekçe gösterilememektedir. Sadece gerekçe olarak çoğu kez «lâzım» sözcüğü ile yetinilmekte, ancak öğrenci işletmecilik okulundan bu «lâzımın» nedenini bir türlü anlayamadan mezun olmaktadır. Kanımızca işletmecilik okullarının öğretim ve yönetim sorumlularına düşen önemli görevlerin başında, çevre disiplinlerine bağlı derslerle, işletmecilik disiplinleri arasındaki sistemli bir ilişkinin kurulup, söz konusu derslerin kapsamlarının buna göre saptanması gelmektedir. Eğer bu gerçekleştirilebilirse, o vakit çevre disiplinleri işletmecilik öğretiminde gerçek anlamını bulacak, gerek ders programlarını, gerek öğrencilerin belleklerini (hâfızalarını) şimdiki durumda «doldurmaktan» öteye geçmeyen niteliklerden uzaklaşacaklardır. (6)

(5) A.g.k, s. 59-60

Diğer taraftan işletmecilik öğretiminde uzmanlık derslerine ne derece ve nasıl yer verileceği aslında birçok okulun programında henüz çözüme kavuşmamış bir sorun olarak kalmıştır. Bu da çoğu kez işletmecilikte genel kültür ile uzmanlık kültürünün nerede başlayıp, nerede son bulduğunun iyi görülememesinden ileri gelmektedir. Kanımızca, işletmecilik okullarında uzmanlık programlarına geçmeden önce genel, türsel ve destekleyici işletme işlevlerinin yer aldığı işletmecilik disiplinleri ile ilgili temel kültürün öğrenciye verilmesi, sonra **işletme işlevleri** veya **işletme türleri** yönünde olmak üzere, başlıca iki alanda uzmanlık öğretimine girilmesi gerekir. Eğer lisans programında buna uyulamayacaksa, zorlama uzmanlık öğretimine geçme yerine, bu sorun lisansüstü uzmanlık öğretimi programlarıyla daha etkili ve verimli bir çözüme kavuşturulabilir. Yoksa daha işletmecilik disiplinlerinde temel kültürü vermeden uzmanlık derslerine geçme, hem öğrenciyi temel kültür noksanlığı karşısında bırakır, hem de kendisinin bile inandığı geçersiz bir uzmanlık öğretimiyle vaktini boşuna harcamış olur.

Buraya kadar sözünü ettiğimiz, Türkiye’de işletmecilik öğretim ve eğitiminde bugüne kadar gündemde kalmış, bundan sonra da daha epeyce gündemde kalacağı benzeyen sorunlar konusunda, Anadolu Üniversitesi otuz yıllık geçmişinde, bunların üzerine kendi çapında gitmeye çalışmış **Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin**, gücünü yapısında taşıma üstünlüğüne sahiptir. Böyle bir güç, sadece bugüne değin gelinen yolu değil, bundan sonra da gidilecek amaç noktalarını aydınlatacak bir nitelik taşımaktadır. Bunun en iyi göstergesi, şu çalışmamızda, onbeş yıl önceki incelemimize bağlı olarak ortaya koyma çabasına giriştiğimiz sorunların biraz farklı boyutlarda da olsa açıkça dile getirilebilmesidir.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ, sadece işletmecilik alanında değil, Türkiye’de hiçbir kuruluşun girmeyi göze alamadığı öğretim, eğitim, araştırma alanlarında geçmişinden aldığı güçle büyük atımlara geçmiş, şimdiye kadar da bunların hiçbirinde başarısızlığa uğramamıştır. Kuşkusuz 1958 yılında kurulduğu Yüksek İktisat ve Ticaret Okulundan başlayarak bugünkü ulaştığı üstün gelişme düzeyinde, işletmecilik öğretim ve eğitimi, öğretim elemanı, öğrencisi ve mezunuyla, **ANADOLU ÜNİVERSİTESİ**’nin üstün başarı gösterdiği alanların başında gelmektedir. Şimdi kurumun önünde örgünü, açıköğretimi, lisansı, yüksek lisansı ve doktorasıyla dün-

yanın ve ülkenin hızla değişen koşulları karşısında amaçları, politikaları, yöntemleri, teknolojisi, programlarıyla geleneksel başarısını yeniden göstermek zorunda olduğu İŞLETMECİLİK ÖĞRETİM VE EĞİTİMİNİ, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinden devraldığı tarih çizgisinden daha ileri düzeylere götürme sorumluluğu bulunmaktadır. Kişide olsun, örgüt ya da kurumda olsun, aşılması gereken engeller, çözülmesi gecikme götürmeyen sorunlar karşısında beklenen başarıların kanıtı; söz konusu kişi ya da kurumların geçmişteki yaşamlarıdır. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ, böyle bir başarının kendinden doğal olarak beklendiği ve bundan hiçbir şekilde de kuşku duyulamayacağı bir TARİHSEL GELİŞİM çizgisi üzerinde parlak geleceğine yollanmaktadır.